

ÄIDIN RASKAUDENAIKAISEN PÄIHTEIDEN KÄYTÖN VAIKUTUKSET LAPSEEN

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus

Kerälä Jonna
Silvasti Anna

Opinnäytetyö
Hoitotyö koulutusohjelma
Terveystieteiden (AMK)

2022

Hoitotyön koulutusohjelma
Terveydenhoitaja

Tekijät	Jonna Kerälä Anna Silvasti	Vuosi	2022
Ohjaaja	Anniina Tohmola		
Työn nimi	Äidin raskaudenaikaisen päihteiden käytön vaikutukset lapseen Kuvaileva kirjallisuuskatsaus		
Sivu- ja liitesivumäärä	22 + 7		

Opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata kuvailevan kirjallisuuskatsauksen avulla äidin raskaudenaikaisen päihteiden käytön fyysisiä ja psyykkisiä vaikutuksia lapseen. Tavoitteenamme on lisätä tietoa, millaisia vaikutuksia raskaudenaikaisella päihteiden käytöllä on lapsen kehitykseen. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus antaa yleiskuvan asiasta ja mitä siitä jo tiedetään.

Katsaukseen valikoitui kuusi artikkelia, joiden tutkimuskysymyksiin saatiin vastaus induktiivisen sisällönanalyysin avulla. Näistä koottiin tiivis kokonaisuus, jonka tuloksia voi hyödyntää esimerkiksi neuvolassa terveydenhoitajan työssä, ohjeistettaessa odottavia äitejä päihteettömyyteen. Myös yleisesti aiheesta kiinnostuneet voivat hyötyä katsauksesta.

Tutkimuksen tulokset jaettiin raskaudenaikaisen päihteiden käytön fyysisiin ja psyykkisiin vaikutuksiin. Suurimpia fyysisiä vaikutuksia olivat FASD, kehityshäiriöt sekä elimelliset epämuodostumat. Psyykkisissä vaikutuksissa oli nähtävissä kehityshäiriöitä, mielenterveysongelmia sekä muita psyykkisiä sairauksia. Vaikutukset saattoivat näkyä vasta paljon myöhemmässä vaiheessa lapsen elämää, eikä niitä pystytä suoraan yhdistämään äidin raskaudenaikaiseen päihteiden käyttöön.

Avainsanat

Raskaus, päihteet, lapsi, fyysinen kehitys, psyykkinen kehitys

Degree programme in Nursing and
Health Care
Bachelor of Health Care

Authors	Jonna Kerälä Anna Silvasti	Year	2022
Supervisor	Anniina Tohmola		
Subject of thesis	Impact of mother's prenatal substance use on child a descriptive literature review		
Number of pages	22 + 7		

The purpose of this thesis was to describe with a help of a descriptive literature review the physical and mental effects of prenatal substance use on a child. The goal of the thesis is to increase information on prenatal substance use on a child. The descriptive literature review gives a general view to existing information regarding the topic.

Six literary sources were selected for the literature review. The research questions were answered by using inductive content analysis. The compact results of the literature review are aimed to be used by public health nurses in maternity clinics in the process of guiding pregnant mothers about substance usage.

The results of this research were divided into physical and mental impacts of prenatal substance use. The most significant physical impacts were FASD, developmental disorders, and organ deformities. Among the psychological impacts there were developmental disorders, mental health issues, and other psychological diseases. The review showed that the effects can be established in a much later stage of a child's life, and they may not be possible to directly connect to the prenatal substance use of the mother.

Key words pregnancy, intoxicants, child, physical development, psychological development, substance use

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 RASKAUDENAIKAISEN PÄIHTEIDEN KÄYTÖN VAIKUTUKSET	6
2.1 Raskauden määritelmä ja istukan toiminta	6
2.2 Raskaudenaikaisen tupakoinnin vaikutukset lapsen kehitykseen	6
2.3 Raskaudenaikaisen alkoholinkäytön vaikutukset lapsen kehitykseen....	7
2.4 Raskaudenaikaisen huumeidenkäytön vaikutukset lapsen kehitykseen	9
3 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET	11
4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS.....	12
4.1 Kuvaileva kirjallisuuskatsaus	12
4.2 Aineistonanalyysi	14
5 TULOKSET.....	16
5.1 Raskaudenaikaisen päihteiden käytön vaikutukset lapsen fyysiseen kehitykseen	16
5.2 Raskauden aikaisen päihteiden käytön vaikutukset lapsen psyykkiseen kehitykseen	18
6 EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	20
7 POHDINTA.....	21
LÄHTEET	23
LIITTEET.....	25

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön aiheena on kirjallisuuskatsaus äidin raskaudenaikaisen päihteiden käytön vaikutuksista lapseen. Yleisesti päihteet luokitellaan huumeisiin, alkoholiin ja tupakkaan. Käsitlemme opinnäytetyössämme raskausajan näkökulmasta näitä kaikkia.

Suomessa noin 6 % raskaana olevista naisista käyttää päihteitä (Kahila 2018). Raskaudenaikainen tupakointi on viime vuosina vähentynyt. Vuonna 2019 alkuraskauden aikana äideistä tupakoi 10,7 %, mikä on 5 % vähemmän kuin kymmenen vuotta aiemmin. (THL 2020.) Sikiöaikaisen alkoholi-altistuksen aiheuttamista vaurioista käytetään nimitystä FASD-oireyhtymä. Oireyhtymän keskeinen piirre on keskushermoston vauriot. (Popova, Lange, Probst, Gmel & Rehm 2017.) Huumeita käyttäville äideille tyypillistä on aineiden sekakäyttö, tupakointi ja alkoholin käyttö, sekä ravitsemusongelmat. Nämä tekijät ovat suuri riski sikiön kehitykselle. (Tiitinen 2021 b.)

Opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata kuvailevan kirjallisuuskatsauksen avulla äidin raskaudenaikaisen päihteiden käytön fyysisiä ja psyykkisiä vaikutuksia lapseen. Tavoitteenamme on lisätä tietoa, millaisia vaikutuksia raskaudenaikaisella päihteidenkäytöllä on lapsen kehitykseen. Opinnäytetyön tuloksia voi hyödyntää esimerkiksi neuvolassa terveydenhoitajan työssä, ohjeistettaessa odottavia äitejä päihteettömyyteen. Myös yleisesti aiheesta kiinnostuneet voivat hyötyä katsauksesta.

2 RASKAUDENAIKAISEN PÄIHTEIDEN KÄYTÖN VAIKUTUKSET

2.1 Raskauden määritelmä ja istukan toiminta

Normaali raskaus kestää noin 40 viikkoa, eli 280 päivää. Raskaus luetaan alkaneeksi viimeisten kuukautisten ensimmäisestä päivästä lähtien. Hedelmöityminen tapahtuu kuitenkin vasta noin 14 päivää myöhemmin, ovulaation aikana. Raskauden kesto voidaan arvioida myös ultraäänitutkimuksen avulla, mikäli kuukautiskierto on epäsäännöllinen. Raskaus jaetaan kolmeen trimesteriin, eli raskauskolmannekseen, joista ensimmäinen on 0–12 viikkoa, toinen 13–24 viikkoa, ja kolmas 25. viikosta synnytykseen asti. (Tapanainen, Heikinheimo & Mäkikallio 2019, 348.)

Äidin ja sikiön välisen verenkierron kehittyminen alkaa, kun alkio kiinnittyy kohtuun. Kiinnittymiskohtaan alkaa suonikalvosta kehittymään istukka, jonka tärkeimpiä tehtäviä ovat sikiön veren kaasuhuolto, sekä sikiön ravintohuolto. Istukka myös tuottaa useita tärkeitä hormoneita, kuten esimerkiksi progesteronia ja estrogeeniä. Sikiön verenkierron ja istukan välisen yhteyden mahdollistaa napanuora, joka muodostuu kahdesta napavaltimosta ja yhdestä laskimosta. Istukka estää tehokkaasti useimpien taudinaiheuttajien pääsyn äidistä sikiöön. Toisaalta istukka kuitenkin myös läpäisee äidin veressä kiertäviä suojaavia vasta-aineita, mutta myös lääkkeitä, ja tupakan ja alkoholin myrkkijä. (Sainio 2022.)

2.2 Raskaudenaikaisen tupakoinnin vaikutukset lapsen kehitykseen

Nykyään yli puolet äideistä lopettaa tupakoinnin raskauden ensimmäisen kolmanneksen aikana. Ihanteellisinta lopettaminen tosin olisi jo kolme kuukautta ennen raskauden alkua, jolloin istukkakomplikaatioiden riski voidaan parhaiten estää. Tupakansavu sisältää tuhansia haitallisia kemiallisia aineita. Moni niistä läpäisee istukan, ja näin ollen siirtyy sikiön verenkiertoon. Esimerkiksi nikotiini supistaa verisuonia, minkä seurauksena se heikentää istukan ja sikiön verenkiertoa, sekä sikiön hapensaantia. Tupakoivan äidin istukan toiminta on heikentynyt, mutta istukka on suurempi ja painavampi, kuin tupakoimattomalla. Istukan ennenaikainen irtoaminen sekä etinen istukka, ovat tupakoinnin aiheuttamia merkittäviä seurauksia. (Tiitinen 2021 c.)

Muita raskauden aikaisen tupakoinnin aiheuttamia seurauksia ovat sikiön kasvuhäiriöt, ennenaikainen synnytys, vauvan pienipainoisuus, kuolleena syntyminen tai ensimmäisen elinviikon aikana kuoleminen, pienempi pH, huonommat Apgarin pisteet, lapsenpihka eli mekonium lapsivedessä ja suurempi syntymänjälkeisen tarkkailun tarve. Kätkytkuoleman riski on viisi kertaa suurempi tupakoivan äidin lapsella. Myöhemmässä terveydessä lapsi voi olla alttiimpi hengitystieinfektioille ja hänellä on todennäköisemmin oppimisvaikeuksia ja ylivilkkautta. Myös poikalapsen hedelmällisyyden on tutkittu heikkenevän äidin raskaudenaikaisen tupakoinnin vuoksi. (Tiitinen 2021 c.) Äidin raskaudenaikainen tupakointi saattaa vaikuttaa haitallisesti myös tyttölapsen lisääntymisterveyteen (Ekblad, Gissler, Korkeila & Lehtonen 2015). Sikiöaikainen tupakka-altistus voi vaikuttaa negatiivisesti sikiön soluihin ja geeneihin siten, että perinnölliset geenit aktivoituvat. Sikiölle voi syntyä myös epämuodostumia. Muita mahdollisia tupakoinnin aiheuttamia seurauksia sikiölle ovat keskushermoston häiriöt, synnynnäiset sydänviat, krooninen munuaissairaus, keuhkojen toiminnan heikkeneminen ja keuhkojen keskeneräinen kehitys, joka aiheuttaa hengitysvaikeuksia. Vanhemmilla lapsilla, jotka ovat sikiöaikana altistuneet tupakalle on havaittu enemmän astmaa, kuin lapsilla, jotka eivät ole altistuneet sikiöaikana tupakalle. Raskaudenaikainen tupakointi vaikuttaa myös vastasyntyneen ruoansulatuskanavan toimintaan, sillä se lisää koliikin riskiä. (Cope 2015.)

2.3 Raskaudenaikaisen alkoholinkäytön vaikutukset lapsen kehitykseen

Alkoholin käyttö raskaudenaikana aiheuttaa useita riskejä raskaudelle. Raskauden aikana sikiö altistuu kaikille äidin käyttämille päihdeaineille. Jos sikiö altistuu alkoholille, se voi aiheuttaa FASD-oireyhtymän (fetal alcohol spectrum disorders). Euroopassa FASD:n esiintyvyyden arvioidaan olevan noin kaksi prosenttia. (Autti-Rämö 2022). FASD-oireyhtymä on yhteinen termi kaikille sikiöaikaisille alkoholialtistuksen aiheuttamille vaurioille. Oireyhtymän keskeinen piirre on keskushermostolle aiheutunut vaurio. Vauriot, joita alkoholi aiheuttaa sikiölle, ovat suurelta osin pysyviä. (Popova, Lange, Probst, Gmel & Rehm 2017.) Sikiöaikana alkoholille altistuminen voi aiheuttaa myös fetaalialkoholisyndrooman eli FAS-oireyhtymää, joka on vakavin FASD:n muoto. Silmämuutokset, kasvuhäiriöt, eli-

nepämuodostumat, keskushermoston vaurio sekä oireyhtymälle tyypilliset kasvojen piirteet ovat yleisiä FAS-lapsilla. FAS:aan ei kuitenkaan aina liity elinepämuodostumia. Kaikista yleisimpiä FAS:ssa ovat silmämuutokset. Erilaisia silmämuutoksia joita FAS:ssa voi ilmetä ovat lyhyt luomirako, tavallista suurempi etäisyys silmien välillä eli hypertelorismi, riippuluomi, karsastus sekä silmänpohjassa voi esiintyä poikkeavuuksia. Myös silmän etuosassa voi esiintyä muutoksia. (Leponiemi 2016.)

Raskaudenaikainen alkoholinkäyttö loppuraskaudenaikana aiheuttaa vastasyntyneelle vieroitusoireita. Näitä oireita ovat vapina, itkuisuus sekä lihasten ylijännitevyys. Raskaudenaikainen alkoholinkäyttö lisää myös sikiön sydämen ulosvirtauskanavan poikkeavuuden sekä suurten suonten transposition riskiä. Alkoholille altistuneilla on havaittu myös munuaisten pienikokoisuutta, laajentumaa sekä munuaisten puuttumista. Raskaudenaikainen alkoholinkäyttö voi häiriinnyttää sikiön kasvua ja lapsella todetaan syntyessä raskauden keston nähden pieni pituus, paino tai päänympäryys. Pienipäisyys viittaa usein alkoholille altistuneella keskushermoston kehityshäiriöön. Keskushermoston kehityshäiriö johtuu aivojen pienentyneestä tilavuudesta sekä vähentyneestä harmaan ja valkean aineen määrästä. (Tupola & Kahila 2021.)

Myös kognitiivisia ongelmia voi ilmetä lapsilla, jotka ovat sikiöaikana altistuneet alkoholille. Osalla lapsista voi olla vaikea kehitysvamma, osalla taas kielellisiä haasteita ja osa suoriutuu ikätasonsa tehtävistä normaalisti. Yleensä kielelliset pulmat liittyvät puheen ja tekstin tuottamiseen sekä ymmärtämiseen. Lapsella voi ilmetä myös tarkkaavaisuuden ja keskittymisen vaikeuksia. FASD-lapsilla on usein vaikeuksia ymmärtää heille annettuja ohjeita ja sääntöjä. Myös normien ymmärtäminen voi olla haastavaa. Useat FASD-nuoret ja aikuiset kokevat, että heidän haasteensa vaikuttavat huomattavasti arkielämään. Sikiöaikana alkoholille altistuneet lapset, joilla on pysyviä toimintakykyyn vaikuttavia oireita, tarvitsevat kuntoutusta. (Tupola & Kahila 2021.)

Raskaudenaikainen alkoholin käyttö aiheuttaa myös monia muita riskejä. Näitä ovat lisääntynyt keskenmenon riski, sikiön pienipainoisuuden ja kasvun hidastumisen riski sekä lisääntynyt epämuodostumariski. (Popova ym. 2017.) Alkoholin aiheuttamista epämuodostumista yleisimpiä ovat sydämen, munuaisten, silmien

sekä luuston epämuodostumat (Tiitinen 2021 a). Parviaisen, Auvisen ja Sinikummun tutkimuksissa on todettu, että äidin raskauden aikainen alkoholinkäyttö on yhteydessä lapsen kasvaneeseen murtumariskiin. Raskaudenaikainen alkoholin käyttö voi olla yhteydessä luun alentuneeseen mineraalitiheyteen, mikä lisää murtumien riskiä. (Parviainen, Auvinen & Sinikumpu 2019.)

2.4 Raskaudenaikaisen huumeidenkäytön vaikutukset lapsen kehitykseen

Huumausaineita käyttävän odottavan äidin raskaus on aina riskiraskaus. Sitä pahentavat aineiden sekakäyttö, tupakointi, alkoholinkäyttö sekä ravitsemusongelmat. (Tiitinen 2021 b.) Äidin raskaudenaikainen huumeiden käyttö vaikuttaa raskauden kulkuun ja vastasyntyneen vointiin. Sikiö altistuu kaikille äidin käyttämille huumausaineille, jotka ovat tyypillisesti rasvaliukoisia aineita. Rasvaliukoiset aineet läpäisevät helposti istukan ja sikiökalvon. Se miten huumeet vaikuttavat sikiöön riippuu monista eri aisoista, kuten käytetyistä huumeista, käyttötavasta, annosten suuruudesta ja käyttöajankohdasta, eli esimerkiksi missä vaiheessa raskautta äiti on käyttänyt huumeita. (Kahila & Kivistö 2019.)

Huumeiden käyttö voi aiheuttaa sikiön kasvun heikentymistä, matalaa syntymäpainoa, ennenaikaista synnytystä, infektioriskin lisääntymistä, sekä sikiö- ja syntymäkauden kuolleisuusriskin kohoamista. Lisäksi voi ilmetä fyysisiä vaurioita ja sairauksia. Huumeiden on havaittu aiheuttavan pienipäisyyttä, sydänvikoja sekä neurologisia liikehäiriöitä kuten karkeaa vapinaa, ylijänteyttä ja asentohäiriöitä. Kokaiinia käyttävien äitien lapsilla on todettu näköhermon surkastumista, karsastusta, taittovirheitä sekä vatsanpeitteiden sulkeutumishäiriöitä. (Kahila & Kivistö 2019.) Sikiöaikainen huumeille altistuneilla vastasyntyneillä voi olla NAS (neonatal abstinence syndrome) eli vastasyntyneen huumevieroitusoireet. Vieroitusoireet johtuvat siitä, kun vastasyntynyt reagoi äidin käyttämien huumeiden puutteeseen. Vieroitusoireet voivat olla lieviä tai voimakkaita, riippuen huumausaineen määrästä vastasyntyneen verenkierrossa. (Turner 2018.) Tyypillisiä vieroitusoireita ovat kohonnut verenpaine, poikkeava itkuääni, oksentelu, imemisvaikeudet, tärinä, vapina, unihäiriöt, levottomuus sekä rytmihäiriöt. Aikaisemmassa tutkimuksessa on todettu, että äidin raskaudenaikainen huumeiden käyttö

heikentää vastasyntyneen sensomotorista kehitystasoa verrattuna vastasyntyneisiin, jotka eivät sikiöaikana ole altistuneet huumeaineille. (Kahila & Kivistö 2019.)

Raskaudenaikainen huumealtistus voi aiheuttaa lapselle monia erilaisia pitkäaikaisvaikutuksia. Erilaisia pitkäaikaisvaikutuksia ovat oppimisvaikeudet, kielenkehityksen ongelmat, visuaalisen hahmottamisen vaikeudet ja abstraktien käsitteiden ymmärtämisen vaikeus. Myös käyttäytymiseen liittyviä vaikeuksia voi ilmetä, kuten sopeutumisongelmia, käytöshäiriöitä, epäsosiaalisuutta sekä aggressiivisuutta. Psykkisiä pitkäaikaisvaikutuksia ovat impulsiivisuus, kypsymättömyys, masennus, ahdistuneisuus, sulkeutuneisuus, surullisuus sekä psykosomaattiset ongelmat. (Kahila 2018.)

3 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata kuvailevan kirjallisuuskatsauksen avulla äidin raskaudenaikaisen päihteiden käytön fyysisiä ja psyykkisiä vaikutuksia lapseen. Tavoitteenamme on lisätä tietoa, millaisia vaikutuksia raskaudenaikaisella päihteidenkäytöllä on lapsen kehitykseen. Opinnäytetyön tuloksia voi hyödyntää esimerkiksi neuvolassa terveydenhoitajan työssä, ohjeistettaessa odottavia äitejä päihteettömyyteen. Myös yleisesti aiheesta kiinnostuneet voivat hyötyä katsauksesta.

Omat oppimistavoitteemme ovat saada aiheesta lisää tietoa hyödynnettäväksi tulevaan terveydenhoitajan työhön. Koemme suureksi hyödyksi myös kirjallisuuskatsauksen oppimisprosessin.

Tutkimuskysymyksiä ovat:

1. Miten raskaudenaikainen päihteiden käyttö vaikuttaa lapsen fyysiseen kehitykseen.
2. Miten raskaudenaikainen päihteiden käyttö vaikuttaa lapsen psyykkiseen kehitykseen.

4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

4.1 Kuvaileva kirjallisuuskatsaus

Opinnäytetyömme toteutusmenetelmä on narratiivinen kirjallisuuskatsaus. Kyseinen menetelmä pyrkii kuvailemaan viimeaikaisia tai aikaisemmin tiettyyn aihealueeseen kohdistunutta tutkimusta. Kirjallisuuskatsaus muodostuu neljästä vaiheesta: tutkimuskysymyksen muodostaminen, aineisto ja sen kerääminen, kuvailun rakentaminen ja tulosten tarkastelu. (Stolt, Axelin & Suhonen 2016, 7.) Valitsimme tämän menetelmän, koska halusimme saada tiiviin tietoperustan aiheemme aikaisemmista tutkimuksista. Kirjallisuuskatsauksen avulla saadaan kokonaiskuvaa tutkittavasta ilmiöstä, sekä voidaan huomata ristiriitauksia ja ongelmakohtia valitussa ilmiössä.

Tutkimuskysymys on hyvä miettiä tarkkaan jo suunnitteluvaiheessa. Tarpeeksi tarkoilla tutkimuskysymyksillä saadaan tarpeeksi vastauksia ja ne kohdistuvat oikeaan ongelmaan. Keräsimme tietoa aiheeseen erilaisilla tiedonhaun menetelmillä ja tietokannoilla. Käyttämiamme tietokantoja ovat Medic, Melinda ja PubMed. Käytimme näitä tietokantoja, koska ne ovat luotettavia ja opiskelumme aikana muodostuneet tutuiksi. Näistä tiedonhakupalveluista löysimme tieteellisiä tutkimuksia ja artikkeleita, jotka täyttivät sisäänottokriteerit. Käytimme tiedonhaussa myös manuaalista hakua aiempien tutkimusten lähdeluetteloista. Muita tietokantoja, joita käytimme, olivat Käypä Hoito-suositukset ja Terveysportti. Medic-tietokannasta etsimme tietoa hakusanoilla "tupak*", "huume*", "alko*" ja "rask*". Medicistä hakusanoilla *tupak* ja *rask* löytyi 58 artikkelia. Hakusanoilla *huume* ja *rask* löytyi 6 artikkelia ja hakusanoilla *alko* ja *rask* löytyi 24 artikkelia. Melindassa käytämme hakusanoja "tupakointi", "raskaus" ja "sikiö". Hakusanoilla "tupakointi" ja "raskaus" löytyi 35 artikkelia ja hakusanoilla "tupakointi" ja "sikiö" löytyi 12 artikkelia. PubMedissa käytimme hakusanoja "Pregnancy" ja "Fetal alcohol syndrom", hakusanoilla löytyi 20 artikkelia. Valikoimme artikkeleita otsikon perusteella, jonka jälkeen luettiin abstraktit, minkä perusteella päätettiin, luetaanko koko teksti vai hylätäänkö koko artikkeli. Emme valinneet Melindasta artikkeleita, koska suurin osa niistä oli samoja kuin Medic-tietokannasta valitut artikkelit. Teimme tiedonhakua myös Cinahl-tietokannassa, mutta emme valinneet sieltä artikkeleita kirjallisuuskatsaukseen, koska ne eivät mielestämme olleet

sopivia tutkimukseen. Tiedonhaussa rajasimme artikkelit julkaisuvuoden mukaan 2013–2021. Luotettavuuden takaamiseksi emme valinneet yli 10 vuotta vanhoja artikkeleita. Tutkimuksen hakuprosessia on havainnollistettu taulukossa 1.

Taulukko 1. Tiedonhakuprosessi

Tietokanta	Hakusanat	Rajaukset	Hakutulos	Valitut
Medic	Rask* AND huume*	2013–2021	6	1
Medic	Rask* AND tupak*	2013–2021 Koko teksti	42	2
Medic	Rask* AND alko*	2013–2021 Koko teksti	24	1
Cinahl	Pregnancy AND Alcohol AND Fetus	2013–2021 Koko teksti	76	0
Manuaalinen haku: Oppiportti Duodecim	Huumeet ja raskaus	2013–2021 Koko teksti	17	1
PubMed	Pregnancy AND Fetal alcohol syndrom	2013–2021 Koko teksti	20	1
Melinda	Tupakointi AND Raskaus	2013–2021 Koko teksti	35	0
Melinda	Tupakointi AND Sikiö	2013–2021 Koko teksti	12	0

Kirjallisuuskatsauksen tiedonhakuun kuuluu hyvä hakustrategia, johon kuuluu myös sisään- ja poissulkukriteerit. Pätevät ja kattavat kriteerit helpottavat relevantin kirjallisuuden tunnistamista sekä vähentävät virheellisen katsauksen mahdollisuutta. (Stolt ym. 2016.) Opinnäytetyön sisäänottokriteereiksi valikoitui suomen- ja englanninkieliset artikkelit, maksuttomuus, tutkimus ja artikkeli on luettavissa kokonaan ja siitä on saatavilla tiivistelmä. Julkaisuvuoden tuli olla 2013–2021, ja aineiston vastata tutkimuskysymykseen. Tutkimusten ja artikkeleiden hakemisessa on käytetty Lapin ammattikorkeakoulun kirjastosta löytyvä Finna-tiedonhakupalvelinta. Finna-tiedonhakupalveluista käytimme Medic-, CINAHL-, Melinda- ja PubMed- tiedonhakupalvelua. Tarvittavat tutkimukset ja artikkelit löytyivät Medic- ja PubMed- tietokannoista. Katsaukseen valikoitu kuusi artikkelia (Liite 1), jotka analysoitiin sisällönanalyysin avulla.

4.2 Aineistonanalyysi

Sisällönanalyysi on laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmä. Aineiston sisällönanalysoinnin lähestymistavaksi valitsimme aineistolähtöisen eli induktiivisen lähestymistavan, koska etenimme aineistolähtöisesti eikä tutkimuksen tarkoituksena ole lähteä testaamaan työn teoriaa. Sisällönanalyysin voi olla myös teorialähtöinen eli deduktiivinen. Sisällönanalyysin päävaiheet ovat valmisteluvaihe, luokitteluvaihe sekä raportointivaihe. Valmisteluvaiheessa päätetään analyysiyksikkö. (Elo & Kyngäs 2008.)

Aineistolähtöisessä eli induktiivisessä sisällönanalyysissä ei ole valmista luokittelurunkoa, jonka mukaan aineisto analysoidaan, vaan sen tekee itse analysoija. Aineistolähtöinen analyysi etenee pelkistämisen ja luokkien muodostamisen kautta. (Elo & Kyngäs 2008.)

Opinnäytetyössä Äidin raskaudenaikainen päihteidenkäyttö ja sen vaikutukset sikiön fyysiseen ja psyykkiseen kehitykseen etsittiin aineistoa eri tietokannoista. Ensin aineisto ryhmiteltiin fyysisiin ja psyykkisiin vaikutuksiin. Ryhmittelimme aineistoa myös niin, että erikseen tulivat päihteet, alkoholi ja tupakka. Tutkimusartikkeleita analysoitiin taulukkomuotoon pelkistämällä ensin alkuperäisilmauksia ja sen jälkeen järjestelemällä niistä alaluokkia. Valitsimme tutkimuskysymykseksi ”raskaudenaikaisen päihteidenkäytön vaikutukset sikiön ja lapsen fyysiseen ja

psykkiseen kehitykseen”. Perehdyimme aineistoon, eli luimme ja kävimme läpi koko aineiston ennen analyysin aloittamista. Seuraavaksi aineistot käytiin läpi pitämällä tutkimuskysymys mielessä. Aineistoista poimittiin kaikki ilmaisut, jotka vastaavat tutkimuskysymykseen. Kun ilmaisut oli poimittu, tehtiin pelkistykset, eli poistettiin murre sekä muut ylimääräiset sanat ilmaisusta. Sen jälkeen ilmaisuja vertailtiin keskenään ja samaa tarkoittavat sanat yhdistettiin samaan alaluokkaan. Luokka nimettiin niin, että se kuvaa sisältöä. Kun luokat oli nimetty, niitä vertailtiin keskenään ja yhdistettiin samansisältöiset yläluokat. Sen jälkeen ne yhdistettiin pääluokiksi ja nimettiin sisältöä kuvaavaksi. Analyysin jälkeen raportoitiin tulokset. Tulokset raportoitiin aloittamalla pääluokista, sen jälkeen tuli ylä- ja alaluokat. (Elo & Kyngäs 2008.) Aineiston analysoinnin tavoitteena on vastata selkeästi tutkimuskysymyksiin (Kangasniemi ym. 2013). Sisällönanalyysissä alaluokkia muodostui 30, yläluokkia 11 ja pääluokkia 6.

5 TULOKSET

5.1 Raskaudenaikaisen päihteiden käytön vaikutukset lapsen fyysiseen kehitykseen

Fyysiseen kehitykseen vaikuttavat tekijät koostuivat kasvuun vaikuttavista muutoksista, elimellisistä poikkeavuuksista sekä keskenmenon ja kohtukuoleman riskistä.

Kasvuun vaikuttaviin tekijöihin kuuluvat kasvuhäiriöt sekä sikiön kehitys- ja keskushermoston häiriöt. Raskaudenaikainen päihteiden käyttö aiheuttaa muutoksia sikiön kasvuun. Sikiöaikainen alkoholi-altistus aiheuttaa FASD-oireyhtymää. FASD:in vaikeampaan muotoon FAS:iin kuuluu pre- ja postnataalinen pituuden ja päänympäryksen kasvuhäiriö sekä kasvonpiirteiden häiriö. Alkoholi-altistus aiheuttaa myös pienipainoisuutta ja kasvun hidastumista. (Tupola & Kahila 2021). Raskaudenaikaisen huumeiden käytön suurimmat haitat kohdistuvat sikiön kasvuun (Kahila & Kivistö 2019). Vauriot, joita alkoholi aiheuttaa sikiölle, ovat suurelta osin pysyviä (Popova, Lange, Probst, Gmel & Rehm 2017).

Raskaudenaikainen päihteidenkäyttö vaikuttaa sikiön kehitykseen. Sikiöaikana tupakalle altistuneilla on havaittu hitaampaa reisiluun kasvua. Tupakka -altistuksen on havaittu aiheuttavan muutoksia aivojen toimintaan sekä aiheuttavan pienempää etuaivolohkojen ja pikkuaivojen tilavuutta. (Ekblad, Gissler, Korkeila & Lehtonen 2015.)

Raskaudenaikainen päihteidenkäyttö aiheuttaa keskushermoston häiriöitä. Sikiöaikaisen huumeille altistumisen suurimmat haitat kohdistuvat keskushermoston toimintaan. (Kahila & Kivistö 2019.) Raskauden aikainen alkoholi-altistus aiheuttaa myös muutoksia keskushermoston toimintaan (Tupola & Kahila 2021).

Sikiöaikainen päihteille altistuminen lisää keskenmenon ja kohtukuoleman riskiä. Raskaudenaikainen huumeiden käyttö lisää kohtukuoleman sekä keskenmenon

riskiä. Huumeiden käyttäjillä istukan ennenaikaisen irtoamisen riski on suurentunut. (Kahila & Kivistö 2019). Raskaudenaikainen tupakka-altistus lisää keskenmenon, ennenaikaisen syntymän ja keskosuuden riskiä. (Ekblad ym. 2015).

Elimellisten poikkeavuudet koostuivat sydän- ja keuhkohäiriöistä, epämuodostumista ja poikkeavuuksista aistinelimissä sekä elimellisistä häiriöistä. Sydän- ja keuhkohäiriöitä ovat sikiön sydämen sykkeen hidastuminen sekä hengitysliikkeiden hidastuminen. (Kahila & Kivistö 2019). Sikiöaikaisen tupakka-altistuksen aiheuttamia keuhkohäiriöitä ovat hengityksen säätelyn häiriintyminen aivoissa ja keuhkoissa. Hengityksen säätely häiriintyy nikotiinin vaikutuksesta. (Vähäkangas & Ekblad 2021).

Sikiöaikainen päihteille altistuminen aiheuttaa epämuodostumia ja poikkeavuuksia aistinelimissä. Raskaudenaikainen alkoholinkäyttö voi aiheuttaa epämuodostumia urogenitaalialueella sekä luustossa. Alkoholialtistus aiheuttaa muutoksia aistinelimiin, kuten kuulovammaa ja heikentynyttä näöntarkkuutta. Silmissä voi tapahtua muitakin muutoksia kuten taittovikoja, karsastusta sekä rakennepoikkeavuuksia silmän eri osissa. (Tupola & Kahila 2021.) Raskauden aikainen huumealtistus aiheuttaa fyysisiä poikkeavuuksia, kuten verenkiertoelimistön poikkeavuutta, mahasuolikanavan epämuodostumia, huulihalkioita sekä raajojen poikkeavuuksia. Lisäksi raskaudenaikaisen huumeiden käytön on havaittu aiheuttavan näköjärjestelmän kehityksen viivästyistä. (Kahila 2018.)

Elimelliset häiriöt muodostuvat elimellisistä poikkeavuuksista. Elimellisiä poikkeavuuksia ovat munuaisvauriot sekä sydämen poikkeavuudet. Raskaudenaikainen alkoholialtistus aiheuttaa sikiölle munuaisvaurioita. Näitä vaurioita ovat munuaisten hypoplasia eli pienikokoisuus, agnesia eli munuaisten puuttuminen ja hydronefroosi eli munuaisten laajentuminen (Taulukko 2.) Sikiöaikainen alkoholialtistus aiheuttaa myös sikiölle sydämen poikkeavuuksia. Näitä poikkeavuuksia voivat olla sydämen ulosvirtauskanavan poikkeavuudet, suurten suonten transpositio ja sydämen epämuodostumat. (Tupola & Kahila 2021).

Taulukko 2. Fyysiseen kehitykseen vaikuttavat tekijät, yhden pääluokan analyysin kuvaus.

Pelkistetty ilmaisu	Alaluokka
Munuaisten hypoplasiaa on havaittu	Raskaudenaikainen alkoholinkäyttö aiheuttaa sikiölle munuaisvaurioita
Munuaisten agnesiaa on havaittu	
Munuaisten hydronefroosia on havaittu	

Yläluokka	Pääluokka
Elimelliset häiriöt	Elimelliset poikkeavuudet
Epämuodostumat ja poikkeavuudet aistinelimissä	

5.2 Raskauden aikaisen päihteiden käytön vaikutukset lapsen psyykkiseen kehitykseen

Psyykkiseen kehitykseen vaikuttavia tekijöitä olivat oppimiseen vaikuttavat muutokset ja psyykkistä sairastavuutta aiheuttavat muutokset. Oppimiseen vaikuttavat muutokset koostuvat oppisvaikeuksista ja tarkkaavaisuuden ongelmista. Raskaudenaikainen päihteidenkäyttö aiheuttaa oppimisvaikeuksia. Sikiöaikainen alkoholi-altistus aiheuttaa oppimishäiriöitä. (Tupola & Kahila 2021). Myös tupakka-altistus lisää lapsen oppimishäiriöiden mahdollisuutta. (Ekblad ym. 2015). Raskaudenaikainen huumeiden käyttö esiintyy usein käyttäytymisen haittoina. Raskaudenaikana huumeille altistuneilla on todettu kypsymättömyyttä ja impulsiivisuutta. (Kahila 2018.) Tarkkaavaisuuden ongelmia ilmenee lapsilla, jotka ovat sikiöaikana altistuneet alkoholille. Sikiöaikainen alkoholi-altistus aiheuttaa keskittymisvaikeuksia (Taulukko 3.) Alkoholi-altistus voi aiheuttaa myös tarkkaavaisuuden häiriötä. Raskaudenaikainen alkoholi-altistus aiheuttaa FASD:ia ja se aiheuttaa lapsella ymmärtämisen vaikeutta. FASD-lapsella voi olla myös vaikeuksia ymmärtää sääntöjä, ohjeita ja normeja. Sikiöaikainen alkoholi-altistus voi aiheuttaa myös kehitysvamman. (Tupola & Kahila 2021.)

Psyykkistä sairastavuutta aiheuttavat muutokset koostuivat yläluokasta psyykkiset häiriöt. Raskaudenaikainen huumeiden käyttö aiheuttaa mielenterveydenhäiriöitä lapselle myöhemmässä vaiheessa. Se voi aiheuttaa ahdistuneisuutta, masennusta, surullisuutta, sulkeutuneisuutta ja psykosomaattisia ongelmia. (Kahila 2018.) Sikiöaikainen tupakka-altistus lisää myös lapsen psyykkistä sairastavuutta (Ekblad ym. 2015).

Taulukko 3. Psyykkiseen kehitykseen vaikuttavat tekijät, yhden pääluokan analyysin kuvaus.

Pelkistetty ilmaisu	Alaluokka
Raskaudenaikainen alkoholi-altistus voi aiheuttaa lapselle keskittymisen häiriön	Raskaudenaikainen alkoholi-altistus aiheuttaa keskittymisvaikeuksia
Raskaudenaikainen alkoholi-altistus voi aiheuttaa lapselle tarkkaavaisuuden häiriön	
Yläluokka	Pääluokka
Tarkkaavaisuuden ongelmat	Oppimiseen vaikuttavia muutoksia
Oppimisvaikeudet	

6 EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

Opinnäytetyössä on noudatettu Tutkimuseettisen neuvottelukunnan laatimia kriteerejä koskien tutkimuksen eettisyyttä ja luotettavuutta. Opinnäytetyössä on noudatettu tiedeyhteisön tunnustamia toimintatapoja, joita ovat rehellisyys, huolellisuus ja tarkkuus tutkimustyössä, tulosten esittämisessä sekä tutkimusten ja niiden tulosten arvioimisessa. Opinnäytetyössä käytettiin tieteellisen tutkimuksen kriteerien mukaisia tiedonhankintamenetelmiä. Opinnäytetyössä huomioitiin muiden tutkijoiden työ ja saavutus asianmukaisesti. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012.)

Työssä käytimme Lapin ammattikorkeakoulun Finna-tiedonhakupalvelua, joka on tarkoitettu sosiaali- ja terveysalan opiskelijoille. Lisäksi käytimme manuaalista hakua lukemalla muita tutkimuksia ja niiden lähdeluetteloita. Rajasimme tiedonhaun pelkästään raskaana oleviin naisiin ja heidän päihteiden käyttöönsä. Lähteiden luotettavuudessa kiinnitimme huomiota julkaisijaan, kirjoittajaan ja julkaisuajankohtaan. Pyrimme jättämään käyttämättä yhdistysten ja liittojen sivuja, joissa kirjoittaja ei ole tiedossa. Päädyimme rajaamaan tiedonhaun suomalaisiin tutkimuksiin ja artikkeleihin, johtuen aiheen laajuudesta ja siitä, että eri maiden väliset käytännöt ja suositukset eroavat suuresti toisistaan.

Koska opinnäytetyömme on kirjallisuuskatsaus, sitä varten ei tarvinnut tehdä haastatteluja tai hakea erillistä tutkimuslupaa. Työn eettisyyttä pohdittaessa tärkeäksi asiaksi nousee työn luotettavuus perustuen kirjallisuuskatsauksessa käytettyihin lähteisiin. Tutkimuksen luotettavuuden kannalta on tärkeää, että viitteet on merkitty oikein.

Kirjallisuuskatsauksessa tutkimuskysymyksen valitsemisessa sekä muotoilussa eettisyys tulee esille. Aineiston valinnan sekä sen käsittelyn yhteydessä tutkimusetiikan noudattaminen on tärkeää esimerkiksi raportoinnin oikeudenmukaisuuden kannalta. Aineiston valinnassa tulee huomioida myös se, että tieto on näyttöön perustuvaa sekä eettisesti toteutettu. (Kangasniemi ym. 2013 297–298.) Plagiointi on tekijänoikeuslaissa kielletty, joten opinnäytetyö tarkistetaan plagiointijärjestelmässä, jolla varmistetaan, ettei työssä ole luvaton lainaamista. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012).

7 POHDINTA

Tavoitteenamme on lisätä tietoa, millaisia vaikutuksia raskaudenaikaisella päihteidenkäytöllä on lapsen fyysiseen ja psyykkiseen kehitykseen. Opinnäytetyön tuloksia voi hyödyntää esimerkiksi neuvolassa terveydenhoitajan työssä, ohjeistettaessa odottavia äitejä päihteettömyyteen.

Opinnäytetyön aiheen valinnassa korostui kiinnostus siitä, millaisia vaikutuksia raskauden aikaisella päihteiden käytöllä on. Halusimme selvittää millaisia vaikutuksia äidin tupakoinnilla, alkoholinkäytöllä ja huumeiden käytöllä on sikiön fyysiseen ja psyykkiseen kehitykseen. Koimme, että aihe on sellainen, josta on hyvä tietää tulevana terveydenhoitajana. Esimerkiksi neuvolassa työskennellessä eteen voi tulla tilanteita, joissa kohtaa raskaana olevan päihteidenkäyttäjän.

Kun aloitimme opinnäytetyön suunnittelun, valitsimme tutkimusmenetelmäksi kirjallisuuskatsauksen. Opinnäytetyöprosessi alkoi syyskuussa 2021 aiheen valinnalla ja aiheeseen perehtymällä. Opinnäytetyön suunnitelman tekemisen aloitimme lokakuussa 2021. Suunnitelman saimme valmiiksi tammikuussa 2022 ja siitä alkoi toteutusvaihe. Alkuperäinen suunnitelmamme ja tavoite oli saada toteutusvaihe valmiiksi toukokuuksi. Aikataulun kanssa ilmeni liikaa haasteita ja päätimme siirtää työn valmistumistavoitteen tulevalle syksylle. Päätös oli järkevä, vaikka kesän aikana opinnäytetyöhön paneutuminen ei sitä kaikkein mieluisinta tekemistä ollutkaan. Työ oli kuitenkin jo omiin tavoitteisiimme nähden niin hyvällä mallilla, ettei mitään suuria lisäyksiä tai muutoksia enää tarvinnut alkaa tekemään.

Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen ensimmäisessä vaiheessa etsimme aineistoa, joka vastasi tutkimuskysymyksiin. Valitsimme katsaukseen artikkeleita ja tutkimuksia, jotka vastasivat tutkimuskysymyksiin ja ne analysoitiin. Aineisto analysoitiin induktiivisesti eli aineistolähtöisesti. Aluksi sopivien artikkeleiden ja tutkimusten löytäminen tuntui haastavalta, mutta kun löysi oikeat hakusanat, niin aineistot löytyivät hyvin. Opimme tämän työn myötä etsimään tieteellisiä artikkeleita ja tutkimuksia sekä tekemään sisällönanalyysin taulukkomuodossa.

Opinnäytetyömme tuloksista nousi esiin, että raskaudenaikaisella päihteiden käytöllä on useita vaikutuksia lapsen fyysiseen ja psyykkiseen terveyteen. Tupakalla, alkoholilla ja huumeilla oli kaikilla omia yksittäisiä vaikutuksia, mutta ne kaikki aiheuttavat jo raskauden alusta lähtien komplikaatioita, johtuen istukan hyvästä läpäisevyydestä äidin ja lapsen välillä. Lapsen myöhemmässä elämässä on voitu todeta monia psyykkisiä, elimellisiä ja jopa lisääntyvyyteen vaikuttavia ongelmia. Koska turvallisia rajoja päihteiden käytölle ei tiedetä, paras tapa ehkäistä näitä vaikutuksia on totaalinen pidättäytyminen, varmimmin jo ennen raskauden alkamista.

Aiheena raskaudenaikainen päihteidenkäyttö ei näin terveydenhoitajaopiskelijan näkökulmasta ole kovin kevyt. Yllätyimme siitä, kuinka yleistä tämä ilmiö vielä nykytietämyksellä ja terveysneuvonnalla on. Erityisesti raskaudenaikainen tupakointi ja sen lopettamisen vaikeus on mielestämme surullista. Opinnäytetyömme tuomalla tiedolla ja terveydenhoitajakoulutuksen antamalla pohjalla toivomme olevamme mahdollisimman kykeneviä tulevassa työssämme aiheeseen liittyvien ongelmien kanssa painivien perheiden tukemiseen.

Tämän opinnäytetyön jatkotutkimuksena voitaisiin selvittää kuinka paljon nykyistä laajemmalla koulu- ja opiskeluterveydenhuollon sekä neuvolan päihdevaikutuksella olisi merkittävää vaikutusta raskaudenaikaiseen päihteiden käyttöön.

LÄHTEET

- Autti-Rämö, I. 2022. Raskaudenaikaisen alkoholi-altistuksen aiheuttamat seuraukset eivät häviä vaikenemalla. Duodecim. Viitattu 9.7.2022 <https://www.duodecimlehti.fi/lehti/2022/8/duo16696?keyword=alkoholi-altistus>.
- Cope, G. 2015. How smoking during pregnancy affects the mother and fetus. *Clinical Focus. Nurse Prescribing* 2015; 13(6): 282–286. How smoking during pregnancy affects the mother and fetus: EBSCOhost (lapinamk.fi).
- Ekblad, M., Gissler, M., Korkeila, J. & Lehtonen, L. 2015. Sikiön tupakka-altistuksen vaikutukset lapsen terveyteen. *Lääkärilehti* 6.3.2015 10/2015 vsk 70 s. 629–634. Viitattu 14.5.2022. <https://www-laakarilehti-fi.ez.lapinamk.fi/tieteessa/kat-sausartikkeli/sikion-tupakka-altistuksen-vaikutukset-lapsen-terveyteen/>.
- Elo, S. & Kyngäs, H. 2008. The qualitative content analysis process. *Journal of Advanced Nursing* 62(1), 107–115.
- Kahila, H. 2018. Huumeiden käytön yleisyys raskauden aikana. Huume- ja lääkeriippuvuudet. Duodecim verkkokirja. Viitattu 14.5.2022.
- Kahila, H. & Kivistö, K. 2019. Huumeet ja raskaus. *Duodecim* 2019; 135:131–7. Viitattu 14.5.2022. <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/312525/duo14737.pdf?sequence=1>
- Kangasniemi, M., Utriainen, K., Ahonen, S-M., Pietilä, A-M., Jääskeläinen, P. & Liikanen, E. 2013. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus: eteneminen tutkimuskysymyksestä jäsenettyyn tietoon. Viitattu 3.6.2022. *Hoitotiede* 2013, 25 (4), 291–301..
- Leponiemi, M. 2016. Fetaalialkoholisyndrooma ja siihen liittyvät silmämuutokset. Itä-Suomen yliopisto. Lääketieteen koulutusohjelma. Terveystieteiden tiedekunta. Tutkielma. Viitattu 14.1.2022 https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/16420/urn_nbn_fi_uef-20160588.pdf?sequence=-1.
- Parviainen, R., Auvinen, J. & Sinikumpu, J-J. 2019. Äidin raskaudenaikaisen alkoholinkäytön sekä lapsen pienen syntymäpainon ja -pituuden yhteys lapsuudenaikaisiin luumurtumiin. *Suomen Ortopedia ja Traumatologia* Vol. 42. Viitattu 14.1.2022 http://www.soy.fi/files/sot42_2_2019webfinal.pdf.
- Popova, S., Lange, S., Probst, C., Gmel, G. & Rehm, J. 2017. Estimation of national, regional, and global prevalence of alcohol use during pregnancy and fetal alcohol syndrome: a systematic review and meta-analysis. *The Lancet. Global Health*. Volume 5, Issue 3, March 2017, Pages e290-e299. Viitattu 14.1.2022.
- Raskaudenaikainen tupakointi on vähentynyt 2020. THL. Viitattu 1.6.2022. Raskaudenaikainen tupakointi on vähentynyt. THL.
- Sainio, S. 2020. Istukka, napanuora ja sikiökalvot. Odottavan äidin käsikirja. Terveyskirjasto. Viitattu 14.1.2022. <https://www.terveyskirjasto.fi/odk00010>.

Stolt, M., Axelin, A. & Suohonen, R. 2016. Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä. Turun Yliopisto. Hoitotieteen laitoksen julkaisuja. Tutkimuksia ja raportteja. Sarja A73.

Tapanainen, J., Heikinheimo, O., Mäkikallio, K. 2019. Naistentaudit ja synnytykset. Duodecim, 348.

Tiitinen, A. 2021 a. Raskaus ja alkoholi. Terveyskirjasto. Viitattu 14.1.2022 <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00943>.

Tiitinen, A. 2021. b. Raskaus ja huumeet. Terveyskirjasto. Viitattu 14.1.2022. <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00944>.

Tiitinen, A. 2021. c. Raskaus ja tupakointi. Terveyskirjasto. Viitattu 14.1.2022. <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00984/raskaus-ja-tupakointi>.

Tupola, S. & Kahila, H. 2021. Sikiöaikainen alkoholi-altistus ja FASD: tunnistaminen, hoito ja haittojen ehkäisy. Lääkärilehti 3.12.2021 48/2021 vsk 76 s. 2 879–2 883. Viitattu 14.5.2022. <https://www-laakarilehti-fi.ez.lapinamk.fi/tieteessa/katsausartikkeli/sikioaikainen-alkoholi-altistus-ja-fasd-tunnistaminen-hoito-ja-haittojen-ehkaisy/>.

Turner, E. 2018. Drug Use During Pregnancy: The Impact of Maternal Drug Addiction on Infants. Abilene Christian University. Digital Commons 5/2018.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. TENK. Viitattu 15.5.2022 https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf.

Vähäkangas, K. & Ekblad, M. 2021. Nikotiinin vaikutus sikiön kasvuun ja kehitykseen. Lääkärilehti 26.11.2021 47/2021 vsk 76 s. 2 793–2 799. Viitattu 14.5.2022 <https://www-laakarilehti-fi.ez.lapinamk.fi/tieteessa/katsausartikkeli/nikotiinin-vaikutus-sikion-kasvuun-ja-kehitykseen/>.

LIITTEET

Liite 1 Tutkimusartikkelitaulukko

Artikkeli	Lehti	Tutkimusmenetelmä	Päätulokset
Sikiöaikainen alkoholi-altistus ja FASD:n tunnistaminen, hoito ja haittojen ehkäisy	Tupola S. & Kahila H. Lääkärilehti 48/2021	Katsausartikkeli	<p>“Raskaudenai- kainen alkoholi- linkäyttö voi ai- heuttaa sikiölle useaan elinjär- jestelmään py- syviä vaurioita, joiden vaikeus- aste vaihte- lee.”</p> <p>“Sikiöaikaisen alkoholi-altis- tuksen aiheut- tamien oireyhty- mien (FASD, fe- tal alcohol spectrum disorders) on yhteinen nimi- tys todetuille vaurioille joista altistuneet lap- set kärsivät”</p>
Nikotiinin vai- kutuksen kasvuun ja kehitykseen	Vähäkangas K & Ekblad M. Lääkärilehti 47/2021	Katsausartikkeli	<p>“Nikotiini vas- taa monista tu- pakoinnin ai- heuttamista si- kiö haitoista.”</p> <p>Nikotiini voi häiriinnyttää hengityksen sääteilyä ai- voissa sekä</p>

			keuhkojen toimintaa.“
Sikiön tupakka-altistuksen vaikutukset lapsen terveyteen	Ekblad M., Gissler M., Korkeila J. & Lehtonen L. Lääkärilehti 10/2015	Katsausartikkeli	Äidin tupakointi on sikiön kehitykselle yleisin haitallinen ympäristö altistus. Tupakka altistus on yhteydessä pienempään päänympärykseen lisäksi vastasyntyneellä voi esiintyä enemmän ärtyneisyyttä, itkuisuutta sekä lisääntynyttä lihasjänteyttä.
Huumeiden vaikutuksesta raskauteen ja vastasyntyneeseen	Kahila H. Duodecim Oppiportti 2018	Huume ja lääkkeriippuvuudet tietokanta	Huumeita käyttävien vanhempien lapsilla on todettu sikiöaikaisen huumealtistuksen aiheuttamia pitkäaikaisvaikutuksia. Päihteiden sekakäyttö vaikeuttaa yksittäisen kemialli-

			sen aineen vaikutuksen arvioimista.
Estimation of national, regional, and global prevalence of alcohol use during pregnancy and fetal alcohol syndrome: a systematic review and meta-analysis	Popova S., Lange S., Probst, C., Gmel, G. & Rehm J. The Lancet Global Health Volume 5, Issue 3, March 2017, pages 290-299.	Tutkimusartikkeli	“Alcohol is a teratogen that can readily cross the placenta, resulting in damage to the brain and other organs of the developing embryo and fetus. Alcohol use during pregnancy has been established as a risk factor for adverse pregnancy outcomes including stillbirth,spontaneous abortion,premature birth,intrauterine growth retardation, and low birth-weight.One of the most disabling potential outcomes of drinking during pregnancy is

			the risk of developing fetal alcohol syndrome (FAS), the most severe and visibly identifiable form of fetal alcohol spectrum disorder (FASD).
Huumeet ja raskaus	Kahila H., Kivistö K. Duodecim 2/2019	Tutkimusartikkeli	“Raskauden aikana sikiö altistuu äidin käyttämille huumeaineille, joiden vaikutukset riippuvat paitsi käytetyistä aineista myös niiden yhteisvaikutuksista, annosmääristä ja käyttöajankohdasta raskauden vaiheeseen nähden. Raskaudenaikeisen päihteyden käytön tunnistaminen mahdollisimman varhain

			äitiysneuvo- lassa on tär- keää, ja äiti tu- lisi ohjata asi- aan perehty- neen moniam- matillisen tiimin hoitoon.”
--	--	--	--